

Školské programy prevencie užívania návykových látok - fidelita a kumšt

Ol'ga Orosová

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Filozofická fakulta
Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia

1 17.01.2019

KU Ruzomberok 6. júna 2018

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

O čom?

Kto?

Prečo? – Ps. mechanizmus

Dom:

Základ: Prax a na výskumných dátach založená prevencia...

Prízemie: názory učiteľov – kvalitatívna analýza

Poschodie: výber výsledkov skúmania medzi školákmi – Unplugged

Strecha: Aby nepršalo...

Prax a na výskumných dátach založená prevencia

- Profesionálne skúsenosti, očakávania, hodnotenie užitočnosti

- Implementovateľnosť a implementácia výsledkov skúmania do praxe
- Dostupnosť efektívnych programov prevencie

...že vraj!?

Nuž dovoľte mi prispieť výsledkami nášho skúmania!?

Fidelita vs kumšt

Úroveň fidelity súvisí s niekoľkými kľúčovými faktormi:

- odborná príprava realizátorov intervencie,
- priebežná metodická podpora,
- silná a aktívna podpora so strany kľúčových osôb,
- charakteristika intervencie ako takej,
- špecifiká realizátorov (**KUMŠT** a **KOMPETENCIA**) a účastníkov intervencie,
- mapovanie ďalších preventívnych aktivít na školách

Dimenzie fidelity:

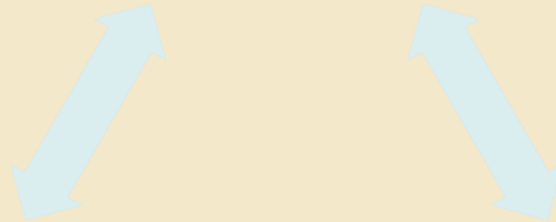
Vernosť a kvalita implementácie, rozsah absolvovania, vnímavosť skupiny

(Jurystová, Orosová, Gabrhelík, 2017)

Rojas-Andrade, Bahamondes, (2018)

Implementácia
monitorovanie
implementácie

Príprava učiteľov

Sledovanie efektu
na praktickej a
výskumnej úrovni

Názory učiteľov

Kvalitatívna analýza

fokusové skupiny – kvalitatívna analýza

...čo lektorom pomáha pri realizácii preventívnych programov a čo im naopak bráni pri ich realizácii

20 lektoriek z 12 základných škôl z **celého Slovenska** (priemerný vek 41 rokov)

Štefaňáková, M., Janovská, A., Gajdošová, B., Orosová, O. (2017)

Interpersonálne faktory

1. Názory a presvedčenia vedenia školy, kolegov a rodičov žiakov o užitočnosti realizácie preventívnych aktivít
2. Priebežná metodická podpora od supervízorov a odborného tímu
3. Potreba vytvorenia online siete na odovzdávanie skúseností učiteľov aktuálne realizujúcich preventívny program

Štefaňáková, M., Janovská, A., Gajdošová, B., Orosová, O. (2017)

Intrapersonálne faktory

1. Potreba priamej spätnej väzby (2 lektori)
2. Lektorské skúsenosti a odborná príprava (dynamika skupiny, metódy aplikovanej sociálnej psychológie)
3. Vedomosti týkajúce sa problematiky užívania návykových látok (interdisciplinárny tím)

Štefaňáková, M., Janovská, A., Gajdošová, B., Orosová, O. (2017)

Technické a organizačné faktory

1. Časové a priestorové možnosti školy
2. Veľkosť tried a skupín v ktorých sa realizuje preventívny program
3. Dôležitosť postavenia preventívnych programov v učebných osnovách
4. Materiálne zabezpečenie

Štefaňáková, M., Janovská, A., Gajdošová, B., Orosová, O. (2017)

•

Náš zámer

- Partnerské školy FF UPJŠ

<https://www.upjs.sk/filozoficka-fakulta/partnerska-skola-a-organizacia/>

Odborná príprava, opora učiteľom - fáza a proces, on-line

Supervízia, odborná pomoc, implementácia výsledkov skúmania

- Rovesnícky program prevencie UNL – Filia, n.o. Košice
- Program prevencie užívania NL – UPJŠ Košice

Efektívnosť programu prevencie Unplugged

Kvantitatívna analýza Vybrané výsledky

11 17.01.2019

KU Ruzomberok 6. júna 2018

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

UPJŠ v Košiciach
Šrobárova 2, 041 80 Košice, www.upjs.sk

Múdrosť minulosti - poznatky prítomnosti - vzdelanie budúcnosti.

Program Unplugged

- školský program prevencie užívania návykových látok
- školáci 12-14 rokov
- implementovaný v krajinách EU

model CSI (Comprehensive social influence model)

model KAB (Knowledge- Attitude- Behavior)

<https://www.upjs.sk/filozoficka-fakulta/katedra-pedagogickej-psychologie-a-psychologie-zdravia/unplugged/>

Výskum medzi školákmi SR

1295 školákov

(M=11.52; 46.8% chlapcov) ES, n=641 KS, n=654

T1 - Pred

T2 - Bezprostredne po

T3 - 3 mesiace po

T4 - 12 mesiacov po

T5 - 18 mesiacov po

13 17.01.2019

KU Ruzomberok 6. júna 2018

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

UPJŠ v Košiciach
Šrobárova 2, 041 80 Košice, www.upjs.sk

Múdrosť minulosti - poznatky prítomnosti - vzdelanie budúcnosti.

Na výskumných dátach založená prevencia 1

Reziliencia školákov v čase

– 18 mesiacov po realizácii programu:

- Pokles reziliencie v čase
- Rod – moderačný efekt - pokles reziliencie medzi chlapcami
- Indikátor efektívnosti programu – nárast úrovne reziliencie medzi školákmi ES s angažovanými lektormi – ale iba medzi dievčatami

Orosova et al., EUSPR 2018, submitted

- Vyššia úroveň **životnej spokojnosti**, vnútorných síl reziliencie (**vyhl'adávanie nového, pozitívnej životnej orientácie**) – nižší pokles v čase

Bačíková et al, EHPS, 2017

Na výskumných dátach založená prevencia 2

Aké faktory prispievajú k porozumeniu
nárastu školákov – fajčiarov?

Pretest

- **Chlapci**
- **Normatívne presvedčenia**
- **Dostupnosť cigariet**
- **Vedomosti rodičov**

- **Normatívne presvedčenia**

Vzt'ah nepotvrdený

- Percipovaná rizikovosť fajčenia
- Percipovaný súhlas rodičov
- Fajčenia otca / matky

Orosova, Berinsterova, Bacikova et al., 2015

Post-test

(3 mesiace po implementácii
programu prevencie)

Na výskumných dátach založená prevencia 3

Aké faktory prispievajú k porozumeniu zmeny statusu

nefajčiar - fajčiar?

- Availability: T3-T4, T3-T5, T4-T5, T1-T5
- Normative beliefs: T3-T4, T3-T5, T4-T5, T1-T5
- Parental knowledge T1-T3, T4-T5
- Self-control T3-T5
- Novelty seeking

T1= pred, T2=po, T3=3 mesiace po, T4=12 mesiacov po, T5=18 mesiacov po
(T1-T5): 90.4% nefajči, 7.8% noví, 1.1% ex, 0.8% fajči

Orosova et al., 2018

Na výskumných dátach založená prevencia 4

Efektívnosť Unplugged – alkohol, opitosť (posledný mesiac)

- T1:10% T5: 21.5% v ES aj KS - konzumácia alkoholu, efekt programu nebol preukázaný
- T1: 1.7%, T5: 2.7% v ES - opitosť (posledný mesiac)
- T1: 1.8%, T5: 4.9% v KS
- Krátkodobý efekt bol preukázaný (3 mesiace po implementácii programu).

Orosova et al., EUPHA, 2017

Na výskumných dátach založená prevencia 5

Aké faktory prispievajú k porozumeniu
rizikového správania školákov v priebehu roka?
(T1/pred vs T2/12 mesiacov po)

Rizikové správanie (F+AK+O – posledných 30 dní)
T1 87.8% a T2 78.9% školákov neudávalo rizikové správanie
**Nepriamy efekt programu – zmena DNP – rizikové správanie
medi dievčatami**

Orosova et al., EUPHA, 2018, accepted

Fidelita a kumšt učiteľov

Závazok, angažovanosť žiakov

Reziliencia učiteľov

...je asociovaná s pozitívnymi výsledkami školákov

...napredovanie učiteľov

...well-being učiteľov

kolegiálna opora

explicitné vedenie

pozitívna školská kultúra

Beltman, Mansfield, Harris, 2016

19 17.01.2019

KU Ruzomberok 6. júna 2018

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

UPJŠ v Košiciach
Šrobárova 2, 041 80 Košice, www.upjs.sk

Múdrost' minulosti - poznatky prítomnosti - vzdelanie budúcnosti.

Pod'akovanie

Výskum bol realizovaný s podporou agentúry na podporu výskum a vývoja (APVV-0253-11, APVV-15-0662) a Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry MŠVVaŠ SR (KEGA 016UPJŠ-4/2017)

Ďakujem za Vašu pozornosť

